

Contra la superioritat moral



Ara que estem en any de moltes eleccions, em fa l'efecte que el debat i el discurs polític millorarien d'una manera molt saludable i fotogràfica si els seus diversos agents es desarmessin de les actituds de superioritat moral que de vegades adopten i de vegades fan servir els uns contra els altres. No parlo tan sols de la superioritat moral diguem-ne individual: creure que els propis són tots magnífiques persones i els adversaris unànimement delinqüents o mala gent. La quantitat de bona gent i de mala gent, des de la perspectiva de la moral individual, està força repartida entre tots els ideals (potser sí que els idearis antidemocràtics atrauen especialment gent més tenebrosa) i per tant no és justa cap mena de generalització. Fixin-se com, quan algú s'esborra d'un partit, els seus antics coreligionaris s'afanyen a trobar-li tots els defectes humans i personals que fins la vigília de la seva fugida els havien passat del tot desapercebuts. Però no parlo d'aquesta superioritat moral. Parlo de la superioritat moral d'unes idees sobre unes altres, d'uns idearis (i em cenyiria als idearis democràtics) sobre uns altres, d'uns segments polítics respecte a tota la resta.

Ben sovint, quan es fa discurs polític, es diu si no fa que nosaltres som els

Vicenç
Villatoro



Escriptor

que lluitem per un món millor, mentre que els nostres adversaris lluiten per un món pitjor. No s'hi val. Primer, no és decent jutjar quines són les intencions ocultes dels altres, i encara menys atribuir-los intencions que ells mateixos no acceptarien com a pròpies. Jo crec que la vida política seria molt més sensata si estiguéssim disposats a creure que els nostres adversaris volen, tant com nosaltres, un món millor. Certament, és probable que no estiguem d'acord en quin món és millor, en la descripció del món que ens sembla desitjable per a la humanitat. I, sobretot, segur que estem radicalment en desacord en les fórmules i les polítiques per fer que el món sigui realment millor, en la línia del que cadascú ha definit. Per això milites en idearis diferents, i tens dret a defensar-los amb absoluta passió i convicció. Però no atribuint-te la superioritat moral. No pots dir que tu estàs a favor de la justícia i l'altre de la injustícia, tu

de la llibertat i l'altre de l'opressió, tu del bé i l'altre del mal. Perquè tampoc no és universal i consensuat què és millor i què no ho és. Hi ha qui valora més la llibertat, o la igualtat, o la justícia, o l'ordre. Però tothom figura que ho fa –o hem de tenir confiança que ho fa– perquè li semblen les característiques necessàries d'un món millor.

Normalment practica la superioritat moral autoproclamada qui es creu en possessió de la veritat, sigui perquè li ha estat revelada per alguna divinitat sigui perquè se situa en un pla de superioritat intel·lectual. Sovint, aquesta superioritat moral s'alimenta de confrontar allò que creus que ets tu amb la caricatura estafeta de l'altre, la teva millor fotografia (de vegades maquillada i retocada) amb el dibuix empitjorat de l'altre. Fa un temps, una amiga escrivia, a favor de la superioritat moral de les esquerres, que *és més just defensar una societat amb igualtat d'oportunitats que una altra en què uns pocs privilegiats ho són cada vegada més*. Home, així no s'hi val! De veritat que les esquerres han defensat sempre la igualtat d'oportunitats? I algú de dreta se sent explicat i descrit amb la idea que està defensant que els privilegiats ho siguin cada vegada més? Una formació així opera sobre la caricatura: la caricatura de l'altra, negant-li fins i tot el dret a una bona intenció. La caricatura dels propis, atribuint-los més bondats de les que la història els podria certificar. I aquesta mateixa operació, que les esquerres fan avui tan sovint, l'han fet també les dretes durant molts anys –i encara la fan– amb exactament la mateixa trampa.

La superioritat moral autoatribuïda és perillosíssima. Neix, ben sovint, de creure que en la història hi ha uns bons, que són bons perquè ho són, per naturalesa, i uns dolents que ho són també ontològicament. La bondat seria llavors allò que fan els bons i la maldat el que fan els dolents. Una mateixa cosa podria arribar a ser bona si la fan els bons i dolenta si la fan els dolents. Va bé, això, per escriure el guió d'un western. No gaire per mantenir un debat polític civilitzat.